

РЕЦЕНЗИЯ
за докторската дисертация на РАЛИЦА КИРИЛОВА
на тема:
АКВАРЕЛЪТ В БЪЛГАРСКОТО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В ПЕРИОДА
60-ТЕ – 80-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК

от доц. д.изк. Незабравка Иванова

Разработеният от РАЛИЦА КИРИЛОВА дисертационен труд е посветена на важна и сравнително слабо разработена у нас тема за акварела в българското изобразително изкуство в преиода 60-те – 80-те години на ХХ век. Нейната актуалност се определя от необходимостта за съвременна трактовка на това, което се е случвало в развитието на българския акварел през тридесет десетилетия, известни като годините на социализма. Макар и да има някои публикации през упоменатия период, разглеждащи конкретни събития и жанрове, цялостна разработка на акварела през тоталитаризма не е известна.

Авторката се заема с тази нелека задача, водена от “изследователската амбиция да проучи и представи, както авторите така и създадените от тях по това време произведения в акварелната техника”.(с.6) Същевременно се подчертава, че дисертацията няма за цел да представи автобиографично всеки един от авторите или да открие абсолютно всички съществуващи творби, които са създадени по това време, а да очертае „цялостна картина за изкуството на акварела през тези три десетилетия” (с.7).

За постигане на поставената цел авторката прилага аналитични и стилови подходи, които се оказват адекватни на проучвания материал. Същевременно тя извършва значителна събирателска и класификационна работа в рамките на нашето изобразително изкуство.

Заслужава внимание приложеният метод, чрез който се избират галериите и музея, притежатели на акварелни произведения. Този метод подсказва, че е извършена първоначална художествена оценка на акварелните произведения при придобиването им в художествените институции и тези произведения съответстват на стратегиите на галериите и музея. Така, анализираните творби представляват една показателна извадка от творчеството на българските творци, работещи с акварелни техники през разглеждания период.

Авторката обаче не споделя принципа, на който е подчинено подбирането на галериите и музея, от които са избраните творбите. Това създава известно неудобство при оценката на акварелните творби, тъй като е неизвестен принципа на подбор.

Избраните творби са от Видинската художествена галерия “Никола Петров”, Художествена галерия “Димитър Добрович със Зала “Сирак Скитник”, гр. Сливен, Софийска градска художествена галерия, Бургаска художествена галерия “Петко Загорски”, Фонд Исторически музей – Панагюрище.

Разработката е с обем от сто осемнадесет страници текст, подкрепен със седемдесет и две илюстрации на акварелни творби.

В уводната част се разглеждат обекта и целите на дисертационния труд дефинират се задачите, описани са накратко частите на дисертацията и е представено съдържанието им.

Първа глава е “Акварелът – характерни особености на техниката”. Разглежда се техниката на акварела, характерните ѝ особености. Набляга се върху видовете техники. Обръща се внимание на някои видни световни акварелисти, които прилагат различни акварелни техники. Подчертава се значението на пигментите, подходящата хартия и въздействието на творбите върху зрителите. В главата са ситуирани седем подточки като например: технологични характеристики, анализ на пространствените проблеми, техники, образи и израз: акварелни бои и свързващи пигменти: покривност и лазурност, смесване и наблюдение на акварелните бои и цвят и пространство.

Направен е кратък исторически поглед върху развитието на акварела и ролята на видните творци, изиграли същностна роля за неговото развитие и превръщането му в изкуство. Текста е подкрепен с цитати от Н. Пусен и особено на Дж. У. Търнър, който нарича своите акварели “цветни начала”, които обаче се базират върху реални природни обекти.

Тази част е убедително онагледена чрез илюстрациите в приложението. Отделено е важно място на творбите на Търнър като на най-значимия акварелист на своето време Но наред с него е отделено внимание на Джонс Кънзънс, Томас Гартин, Джонс Котмън.

Обърнато е внимание на специфичните изразни средства на акварела. “Рисуването с акварел притежава особена свежест и прозрачност, които по никакъв друг начин чрез рисуване на биха могли да пресъздадат светлината и въздуха, дълбочината и обхватността (пространството) и атмосферата – това може да направи само перфектната техника на изобразяването на пейзажа в акварелните техники.” (с.14)

Авторката разглежда елементите на изказ на акварела в “Техники, образи и израз”. Същевременно се спира по обстойно на качеството на акварелните бои като например тяхната лазурност, постигната от специалния материал и неговия начин на употреба.

Акварелните техники заемат важно място при анализа на творбите в повествованието. Това са лазурна техника, преливна техника, техника “мокро в мокро”, техника “а ла прима”.

Втора глава е посветена на “Изкуството в периода на 60-те – 80-те години на XX век и връзката му със социалната среда”. Облягайки се на известни автори, се анализират творби на художници, работили през 60-те, 70-те години, Тяхното придържане към фигуралната живопис, обръщането към “човека – работещия”.(с.23) Същевременно се обръща внимание на монументалността с обръщане ”към големи форми, едри изчистени петна, геометризация и т.н. “ (с.23)

В областта на акварела някои автори, подчертава авторката, се ориентират към по-големи размери, търси се “баланс между националното като дух и тематика и едно ново съвременно модерно представяне”.

